

REMISSYTTRANDE

2025-04-03

FRA beteckning
Dnr 2025FRA41-2Klimat- och näringslivsdepartementet
MiljöprövningsenhetenEr handläggare
Osman Djibril
FRA handläggare
Viktor BergErt datum
2025-01-09
FRA föreg. datumEr beteckning
KN2024/02514
FRA föreg. beteckning**Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)**

Klimat- och näringslivsdepartementet har den 9 januari 2025 skickat betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89) på remiss och begärt svar senast den 11 april 2025. Försvarets radioanstalt (FRA) har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande synpunkter på förslagen i betänkandet.

Sammanfattning av FRA:s synpunkter

FRA ser positivt på förslaget att Sverige ska övergå till ett auktionssystem för havsbaserad vindkraft. Övergången till det nya systemet bör ske så snart som möjligt så att fördelarna med det kan realiseras. Att tillåta ansökningar inom ramen för nuvarande regelverk riskerar att försena detta. Eftersom det är viktigt att den myndighet som pekas ut som auktionsmyndighet kan hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter är det något som bör vara vägledande i valet av myndighet. Förhållandet mellan vissa bestämmelser i den föreslagna lagen om havsbaserad vindkraft och bestämmelser i miljöbalken bör förtydligas.

Synpunkterna följer betänkandets disposition.

4.1 En övergång till ett auktionssystem

FRA tillstyrker förslaget och bedömer att det kommer leda till att totalförsvarsintressen kan beaktas på ett bättre sätt än enligt nuvarande regelverk. Att synpunkter kan lämnas och beaktas i ett tidigare skede bör leda till mindre förgävesarbete för olika aktörer.

5.1 Så ska övergången till auktionssystemet gå till

FRA tillstyrker i huvudsak förslaget men anser att möjligheten att ansöka om tillstånd för uppförande av havsbaserad vindkraft enligt nuvarande ordning ska upphöra snarast möjligt.

Från ansökan om tillstånd tar det många år innan en vindkraftspark kan tas i drift. Om sådana processer löper parallellt med det nya systemet medför det att en del av problemen med dagens system, bl.a. svårigheten att hantera kumulativa effekter av olika vindkraftsprojekt som hanteras i separata processer, består under lång tid. Det kommer i sin tur innebära att fördelarna med det nya systemet inte realiseras fullt ut under denna tid. FRA föreslår mot denna bakgrund att möjligheten att ansöka enligt nuvarande ordning i stället ska upphöra snarast möjligt.

5.6 Slutsats

Utredningen bedömer att det skulle leda till tidsvinster om befintliga projekt kan förverkligas. Enligt FRA riskerar dock tillståndprocesser enligt nuvarande regelverk, om de pågår parallellt med det auktionsbaserade systemet, att göra beredningen av regeringsbeslut om utpekanden av områden enligt den nya lagen om havsbaserad vindkraft mer komplicerad. Det kan leda till att sådana regeringsbeslut fördröjs, vilket skulle medföra att det tar längre tid innan vindkraftsparker kan tas i drift inom ramen för det nya systemet.

Att behandla befintliga ansökningar enligt nuvarande regelverk kan alltså göra så att kommande vindkraftsprojekt inom ramen för det nya systemet försenas. FRA anser därför i första hand att det, liksom i Danmark och Finland, bör göras en omstart inför att det nya systemet ska börja tillämpas. I varje fall bör så få ansökningar som möjligt behandlas enligt nuvarande regelverk. I andra hand förespråkar FRA därför utredningens alternativ 2.

7.1 Övergripande överväganden bakom auktionssystemets utformning

FRA instämmer i huvudsak i utredningens övergripande överväganden bakom auktionssystemets utformning. I det följande lämnas närmare synpunkter på den föreslagna utformningen av systemet.

7.3 Myndighetsstruktur i auktionssystemet

FRA tillstyrker förslaget.

Utredningen noterar att en aspekt för att fördelarna med en huvudansvarig statlig aktör ska kunna realiseras är tillräcklig säkerhetsklassning. FRA vill understryka att det är av vikt att den myndighet som utses har kapacitet att hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och att det är vägledande i valet av myndighet.

8.1 Regeringen ska kunna peka ut områden för havsbaserad vindkraft

FRA tillstyrker förslaget.

8.2 Processen inför ett utpekande

FRA tillstyrker förslaget.

FRA instämmer i att en central fråga i auktionsmyndighetens beredningsprocess kommer att vara hur hemliga försvarsintressen hanteras och beaktas. FRA instämmer vidare i att en nära myndighetssamverkan kommer behöva ske med de sektorsmyndigheter som berörs, däribland regelmässigt med Försvarsmakten och att den slutliga beredningen ska ske inom Regeringskansliet.

8.3 Utformningen av utpekandet

FRA tillstyrker förslaget.

Att ett utpekande görs utan några närmare anvisningar från regeringens sida bör dock förekomma endast undantagsvis, eftersom det i regel kommer finnas behov av att ange vilka anpassningar koncessionshavaren ska göra i relation till försvarsintressen.

8.5 Utpekandet ska binda utformningen av koncessioner

FRA tillstyrker förslaget.

8.6 Utpekandet ska till viss del binda tillståndsgivningen

FRA anser att förhållandet mellan 2 kap. 5 § i den föreslagna lagen om havsbaserad vindkraft och vissa bestämmelser i miljöbalken bör förtydligas.

Enligt 3 kap. 10 § första stycket andra meningen miljöbalken ska försvarsintresset ges företräde om ett område eller en del av det behövs för en anläggning för totalförsvaret. Det kan inte uteslutas att ett sådant behov, som är oförenligt med havsbaserad vindkraft, uppkommer inom ett område efter det att området pekats ut enligt 2 kap. 1 § lagen om havsbaserad vindkraft. En sådan situation skulle enligt FRA vara svårförenlig med den föreslagna lydelsen av 2 kap. 5 § lagen om havsbaserad vindkraft.

Mot bakgrund av den princip som ligger bakom utformningen av 3 kap. 10 § första stycket andra mening miljöbalken – att totalförsvarets intresse ska ges företräde vad gäller områden som måste få disponeras av totalförsvaret om den fastlagda försvarsgraden för landet ska kunna upprätthållas (prop. 1997/98:45, del 2 s. 35) – bör det förtydligas att totalförsvarets behov även fortsatt har företräde.

Utredningens förslag innehåller inte några regler som hindrar regeringen från att återkalla ett utpekande och utredningen anger att så kan behöva ske exempelvis om Sveriges säkerhetsläge förändras. I författningskommentaren till bestämmelsen anges vidare att det kan finnas anledning för regeringen att upphäva ett utpekande som inte lett till en vindkraftsexploatering. Mot denna bakgrund anser FRA att 2 kap. 5 § lagen om havsbaserad vindkraft bör formuleras på något annat sätt än att ett utpekande innebär att vissa frågor avgörs ”slutligt”, för att göra det tydligt att ett utpekande har rättsverkan i det här avseendet bara så länge utpekandet består. Att så är fallet bör också framgå av författningskommentaren. Enligt FRA bör det också övervägas om det i lagen om havsbaserad vindkraft ska införas uttryckliga bestämmelser om att regeringen kan återkalla eller upphäva ett utpekande, konsekvenserna av det och formerna för hur det ska gå till.

9.1.1 Hur koncessionsvillkor ska kunna uppställas

FRA tillstyrker förslaget.

9.4.3 Tilldelningsförfarandet kommer att utgöra en säkerhetsskyddad upphandling

FRA delar utredningens bedömning att en tilldelning av koncession för havsbaserad vindkraft kommer att utgöra en säkerhetsskyddad upphandling och att det innebär att det kommer behöva vara ett obligatoriskt krav i tilldelningsförfarandet att projektören är en möjlig motpart för ett säkerhetsskyddsavtal.

9.5 Samverkan, samråd och miljöbedömning

FRA tillstyrker förslaget.

Enligt FRA kommer auktionsmyndigheten, på samma sätt som under processen inför ett utpekande av ett område enligt lagen om havsbaserad vindkraft, regelmässigt behöva samverka med Försvarmakten när koncessionsvillkor och tilldelningsförfarande ska utformas.

I detta ärende har generaldirektören Björn Lyrvall beslutat. I den slutliga handläggningen har också deltagit C GD:s stab Marika Dagenbrink, C KOM Ola Billger, avdelningscheferna Gustaf Wallerfelt, Charlotte Lindgren, Gunnar Hellenius och Richard Källstrand, tekniska handläggaren Fredrik Lind, chefen för rättsenheten Per Fabricius och juristen Viktor Berg (C JUR:s kansli/rättsenheten), tillika föredragande.

Försvarets radioanstalt

Björn Lyrvall

Viktor Berg

Sändlista

Extern

Försvarsdepartementet/EFU

Försvarsdepartementet/Rättssekretariatet

Internt FRA

GD

C JUR

Bitr. C JUR

C GD:s stab

C KOM

AC

C JUR:s kansli/C Rätts